

Läkartidningens medicinske chefredaktör varnar:

All typ av nikotin kan skada fostret

Även nikotintuggummi under graviditeten kan öka risken för plötslig spädbarnsdöd. Det är slutsatsen i en ny och uppdaterad litteraturgenomgång.

– Jag hoppas det ska bli en debatt om bruket av tobaksfria nikotinprodukter. Jag tror inte att allmänheten och kvinnorna är medvetna om riskerna.

Det säger Läkartidningens medicinske chefredaktör Josef Milerad, docent vid institutionen för kvinnors och barns hälsa vid Karolinska institutet i Solna. Han har tillsammans med Ed Mitchell, professor i pediatrik i Auckland, Nya Zeeland, gått igenom den senaste litteraturen på området.

De har båda tidigare bidragit med egen forskning. Ed

Mitchell var den första som visade att risken för plötslig spädbarnsdöd ökade om barnet sov på mage.

Josef Milerads forskning på djur visade för tio år sedan att nikotinpåverkan under graviditeten, inte efter födseln, kanske var den viktigaste orsaken till plötslig spädbarnsdöd. Han visade också att rökning under graviditeten gör att hjärnans larmfunktion vid syrebrist reagerar långsammare.

1999 gick Mitchell och Milerad igenom litteraturen på området på uppdrag av Världshälsoorganisationen som publicerade artikeln på sin webbplats.

Då var slutsatsen att den främsta orsaken till plötslig spädbarnsdöd var mammans rökning under graviditeten.

Sedan dess har ytterligare

Foto: Marita Arvidsson

Läkartidningens medicinske chefredaktör Josef Milerad vill varna gravida kvinnor för att använda nikotintuggummi under graviditeten.

studier bekräftat detta samt kartlagt vad som händer i kroppen. Förutom störningarna i hjärnan ersätts elastiska delar i hjärta, kärl och lungor med bindväv så att organen blir stelare.

Starkare bevis finns nu också för att det är själva nikotinet i tobaken som är den stora orsaken.

– Det här har ett väldigt viktigt folkhälsobudskap. När så många studier säger samma sak kan man upplysa allmänheten om att undvika de här substanserna, säger Josef Milerad.

– Jag känner mig väldigt oroad över att man nu ska sälja nikotintuggummi i vanliga livsmedelsbutiker. Det finns inga varningstexter som säger att de här produkterna är beroendeframkallande eller att det inte är ett säkert alternativ till rökning för gravida kvinnor. Det får inte säljas på samma sätt som ett kosttillskott.

Den uppdaterade litteraturgenomgången har granskats av WHO:s expertpanel och kommer att publiceras på WHO:s webbplats inom kort.

Elisabet Ohlin

Vetenskapsrådets expertgrupp avslöjar forskningsfusk

Den före detta professorn vid Karolinska institutet, Thomas Lundeberg har under flera år ägnat sig åt ett graverande och omfattande forskningsfusk.

Anklagelsen levereras i ett utlåtande från Vetenskapsrådets expertgrupp som hittills bara har granskat en bråkdel av Lundebergs digra forskningsmaterial.

Thomas Lundeberg har profilerat sig inom kompletär medicin med tyngdpunkt på smärtbehandling med akupunktur och massage. I samband med fuskanklagelserna tvingades han avsluta sin tjänst som professor på KI. Anmälan från rektor Harriet Wallberg-Henriksson vid KI lämnades in i månads-skiftet mars/april 2004. Utredningen har tagit lång tid

eftersom anmälan är ovanligt komplicerad och berör många olika områden.

Professorn Clas Mannheimer vid Smärtcentrum på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg, säger spontant att fusket naturligtvis inte är bra för forskningen i allmänhet och i synnerhet inte för den kliniska smärtforskningen.

– Men jag hoppas och tror att på lång sikt kommer det ändå inte påverka anslagen till den medicinska forskningen. Det är en isolerad händelse och jag har inte alls känslan av att det skulle röra sig om toppen av ett isberg, tillägger Clas Mannheimer.

Vid ett samtal med Dagens Nyheter har Thomas Lundeberg, numera överläkare vid

Danderyds sjukhus, förnekat anklagelserna om fusk. De fel som har begåtts har varit små och utan uppsåt, hävdar han.

Vetenskapsrådets oberoende experter har tvärtom kommit fram till att den före detta professorn har kopierat material från andra forskare och bluffat med resultat från djurförsök. Artiklarna har han sedan fått publicerade i ett flertal ansedda, vetenskapliga tidskrifter. Han ska också ha hittat på fakta i patentansökningar. I de fall när Thomas Lundeberg hänvisar till forskning utförd på KI, kan expertgruppen inte hitta bevis för att så ska ha skett. Att det saknas dokumentation är en återkommande anmärkning från experterna

Vidare framhåller experterna, att felaktiga datauppgifter

i arbeten från Lundebergs forskningsgrupp vid KI inte har varit ovanliga företeelser.

Allvarlig kritik riktas också mot den anklagade överläkarens närmaste medarbetare. Det gäller framför allt den avhandling som han har lagt fram under ledning av Thomas Lundeberg.

De fuskanklagade har nu fyra veckor på sig att lämna kommentarer till experternas rapport. Vetenskapsrådets arbetsgrupp kring oredlighet i forskning lämnar troligtvis sin slutgiltiga bedömning vid sammanträdet i mars. Vetenskapsrådet tar inte ställning till vilka konsekvenserna bör bli. Det blir rektor Harriet Wallberg-Henrikssons sak.

Amelie Cardell

För tio år sedan utvisades Rojda Sincari från Sverige. Men hon fick möjlighet att återvända för att studera. Nu är hon tandläkare och snart färdig läkare.

Tillbaka i Sverige för att bli läkare

Den 11 januari 1996 avvisades på ett uppseendeväckande grymt sätt två kurdiska familjer Sincari från Åsele i södra Lappland. I de två familjerna fanns sammanlagt tio barn vars kamrater fått med sig sina föräldrar och många andra i föreningen Sincaris vänner. Föreningen stöttade familjerna som under 16 månader bodde i Åsele kyrka. Det blev en mötespunkt i samhället. Vuxna kom med mat och för gemenskap, barn kom för att leka. I brudkammaren installerades en spis för matlagning. Barnens kamrater minns fortfarande var de bästa gömställena finns för en bra kurragömma.

Prästen Roland Haglund hade Luleå stifts godkännande och stöd också när han följde med familjerna i planet till Diyarbakir i östra Turkiet.

Med på resan var de två mammorna och nio barn som varit i Sverige i fem år. 18-åriga Shiyar lyckades rymma från bussen vid avvisningen, och papporna, som är bröder, var inte hemma när polisen slog till.

Rojda, som nu heter Gumuscu i efternamn, var 17 år och överraskades av polis med hundar när hon kom hem till Åsele med skolbussen från Lycksele där hon gick i andra klass i gymnasiet. Publiciteten kring utvisningen var enorm. Rojda minns i dag hur skräckinjagande överkligt allt var och att hon inte förstod vad som hänt förrän barnen och deras mammor trängdes i en liten lägenhet i Diyarbakir. Hon har inte längre mar-drömmar men rösten blir tunn när hon ska prata om detta hemska.

I Turkiet var hon för gammal för att få gå i »rätt« klass i

gymnasiet och fick kämpa sig igenom sista året med extrahjälp, men skulle aldrig ha klarat proven till universitetsstudier.

Räddningen blev Astrid Lindgren som garanterade ekonomiskt bidrag till Rojda om hon fick komma till Sverige för studier. I Åsele väntade hennes »extraföräldrar« Gunnel och Axel Linné. Gunnel är i dag ordförande i föreningen Sincaris vänner, som med oförtruten styrka håller sina varma famnar runt familjerna. I Diyarbakir är arbetslösheten nästan 80 procent.

1997 var Rojda och kusinen Jinda, som nu är medicinanalytiker, tillbaka i Åsele. Rojda klarade av gymnasiet på Komvux i Lycksele för att sedan kunna ta itu med drömmen att bli läkare.

Men första gången hon sökte kom hon inte in på läkarutbildningen men väl på tandläkarlinjen i Umeå och började där. Så småningom kom hon in på läkarlinjen också. På vägen har hon dubbelläst, är färdig tandläkare och har både hunnit jobba privat och på tandläkarhögskolan. Och det visade sig vara mycket roligare än hon från början trodde. Nu till jul blir hon färdig med läkarutbildningen. Dessutom har hon gift sig och fått sonen Roder som nu är 2,5 år.

Hur har du orkat och hunnit?

– Det är så roligt och man hinner och orkar när man får göra det man allra helst vill.

Vadför ville du bli läkare?

– Jag vill ta hand om och

Foto: Sylve Holmgren

»Jag vill ta hand om och hjälpa hela människan. Jag har haft den lusten så länge jag kan minnas.«

hjälpa hela människan. Jag har haft den lusten så länge jag kan minnas. När jag var liten ville jag alltid leka sjukhus under förutsättning att jag fick vara doktor och bestämma över plåster, bandage och sprutor.

Din mamma var analfabet när hon kom till Sverige. Vad tycker hon om att du satsar på studier?

– Mamma och pappa har delat på sysslorna och båda har stöttat oss fyra syskon på alla sätt när vi valt att studera. Inte puschat, men stöttat. Min bror Ahmed går snart ut socialhögskolan här i Umeå som gäststudent, min bror Diyar som är kvar i Diyarbakir är snart färdig lärare i engelska och lillasyster Nesibe vill bli lärare.

Ditt bästa skolämne?

– Biologi, kanske, men allt har varit roligt!

Har det gått bra hela tiden?

– Ja, jag har haft bra betyg och har jag inte haft det har det bara berott på mig själv, det har aldrig varit för svårt. Det som har varit tungt är väl att ha familjen så långt borta, men Gunnel och Axel i Åsele

har alltid funnits och alltid ställt upp.

Mest intressant i läkarutbildningen?

– Varje kurs har varit så intressant att jag skulle vilja fördjupa mig.

Vad har du kvar nu?

– Först är det öron, näsa, hals och ögon och nästa termin återstår kurser i geriatrik, obstetrik och gynekologi.

Har studielånet räckt?

– Det här är sista terminen jag får låna, men jag hoppas på jobb i sommar så att jag klarar mig till jul. Jag har alltid jobbat extra så det kommer att gå bra.

Vad ska du specialisera dig på?

– Jag håller nog fast vid det som jag tänkt sedan jag var tolv år och kom till Sverige och vill bli distriktsläkare i Åsele.

Saknas det läkare där?

– De har nog mest stafettläkare och är ofta missnöjda med hur det fungerar. Det är väl dåligt med tandläkare också så jag kanske skulle starta eget med båda delarna, säger Rojda och fnissar.

Inget annat som lockar?

– Ja, jag såg ett program i TV om en kirurg i Göteborg som hjälper missbildade barn. Det verkade spännande och viktigt. Men kanske föredrar jag lugnet i Åsele, det är ett så tryggt och fint samhälle och där har jag många vänner.

Hur ska du fira din examen?

– Det enda jag önskar är att min familj ska få vara med, men det är så svårt för dem att få visum.

Vad gör du när du är ledig?

– Leker med min son, läser skönlitteratur och umgås med vänner. Vännerna är viktiga, utan vänner skulle jag nog dö.

Christina Falkengård
frilansjournalist

Sämre villkor för invandrade läkare upprör

– Vi behandlas som andra klassens läkare, även om vi har samma arbetsuppgifter som våra kolleger.

Tusentals utomeuropeiska läkare på franska sjukhus kräver nu högre status.

– Reglerna är gjorda med tanke på att vi ska återvända till våra hemländer. De flesta gör också så. Men några av oss har blivit kvar, till exempel för att vi har bildat familj. Dessutom har sjukhusen behov av våra tjänster på grund av läkarbristen.

Det säger Salem Ould Zein, som kommer från Mauretanien, men har bott i Frankrike sedan på 1990-talet. Han kom hit för att bli lungspecialist efter grundutbildningen i hemlandet. Vid praktikens slut blev han genast erbjuden jobb på ett Parissjukhus. Men liksom tusentals andra läkare födda utanför EU är hans läkarstatus inte fullt erkänd. Han kan varken arbeta privat eller få en tjänst på ett offentligt sjukhus, trots att han utför samma arbetsuppgifter som sina kolleger. Istället får han tidsbegränsade kontrakt och måste nöja sig med en lön som ligger 40–50 procent under arbetskamraternas.

– Jag är handledare för AT-läkare. Det är lite märkligt att veta att de om några år kan komma tillbaka, få fast tjänst och mer betalt än jag.

Salem Ould Zein är vice ordförande i fackförbundet SNPADHUE, som kräver högre status för de läkare som har sin grundutbildning i utomeuropeiska länder. Förbundets främsta krav är att myndigheterna öppnar fler vägar för att få en utländsk läkarlegitimation accepterad. Idag måste man gå igenom ett särskilt prov om man har en grundutbildning från ett utomeuropeiskt land. Men enligt SNPADHUE är platserna få och provet utformat på ett sätt som missgynnar dem som har lång arbetslivserfarenhet.

Förbundets ordförande Talal Annani säger att han ser mycket positivt på den ökade rörligheten för läkare mellan EU-länderna.

– Men det känns onekligen lite märkligt att vi som har arbetat här i årtal och behärskar språket väl samtidigt behandlas som andra klassens läkare.

Anna Trenning-Himmelsbach
frilansjournalist